

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXVII. Decima quarta ratio: quia doctrina illa inutile vel parum
necessarium reddit, & languescere facit studium Theologiæ Moralis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

fallibiles errantes contra legem divinam, quando prudenter judico illos errare, magna imprudentia & temeritas est. Ego (inquit Aug. ep. 19. ad Hieron.) *solis in Scripturae libris, qui jam Canonici dicuntur, didici hunc honorem deferre, ut nullum eorum Auctorum, scribendo aliquid, errasse firmissimè credam. Alios autem ita lego, ut quamlibet sanctitate, doctrinâque pollant, non ideo verum putem, quia illi ita sentiunt, sed quia mihi, vel per illos Auctores Canonicos, vel probabili ratione, quòd à vero non abhorreant, persuadere poterunt.*

797 Observe 2°. ea quæ locis citatis dixi contra Caramuelem, confirmari à Thyrso Gonzales, hisce verbis: dicere quòd non obliget, nisi ejus existentia sit cognita certò & evidenter ab operante, est res absurdissima, & quæ uno ictu innumera præcepta de medio tollit, & facit licitas res omnes, quæ in controversiam vocatæ sunt à Theologis. Unde sufficere scire, quòd disputatur inter Theologos, an aliquis contractus sit illicitus, aliqua actio prohibita, ut statim, absque ullo scrupulo, possit quis ejusmodi contractum, & actionem exercere. Quia hoc ipso quòd sciat, id vocatum esse in disputationem à Theologis, rectè inferre potest, non esse manifestum & evidens, quòd sit prohibitum. Quia Theologi non vocant in quæstionem, an sint illicita, ea quorum malitia & prohibitio est omninò certa, & indubitata. Quis autem non videat hoc esse contra omnium Patrum & Theologorum mentem, qui, post longas disputationes & quæstiones, concludunt, tales & tales contractus esse illicitos, tales & tales actiones esse malas?

798 Et tamen in hanc monstruosam laxitatem prolapsi sunt Probabilistæ aliqui (etiam Terillus, ut vidimus loco relato) quasi vi consequentiæ. Ita enim disertè pronuntiavit D. Caramuel in Theol. fundam. n. 275. & n. 451. Edit. Lugdun. (ur eodem loco vidimus.) Neque defuerunt ei suffragia & subscriptiones quorundam Theologorum, qui tamquam probabilem approbarunt hanc assertionem, non obligare præceptum, cujus existentia non fuerit manifesta & evidens. Quasi iniquum sit, privare hominem libertate faciendi rem aliquam, nisi constet evidenter de existentia præcepti, quæ ipsum tali libertate spoliât.

799 Hactenus Thyrsus Gonzales, principium istud nobiscum deinde pluribus refellens, sicque concludens: ergo certissimum est non requiri ad obligationem præcepti, quòd ejus existentia sit manifesta & evidens operanti; sed sufficit, quòd prudenter judicet, vel judicare possit tale præceptum existere. Deus enim habet certissimum jus, ut homo faciat ejus voluntatem, quoties prudenter judicare valet, existere præceptum divinum, obligans ad operandum. Et sanè in Tribunali humano, si Petrus coram Judice præsentet instrumentum, vel aliud testimonium, quò Judex moveri prudenter possit ad judicandum, Paulum ei debere centum; si Paulus nihil opponat,

quo vim illius probationis elidat; nec aliquid in sui defensionem alleget, debet Judex in favorem Petri sententiam proferre, Paulumque condemnare ut solvat illa centum. Nec enim expectandæ sunt probationes omninò certæ & palmares; sed sufficiunt probationes valdè verisimiles. Ergo pariter, si, in Tribunali nostræ conscientiæ, occurrat vehemens motivum, ad credendum nos debere Deo alicujus rei executionem, si nullam habemus probationem in contrarium (quæ illius motivi vis elidatur) debemus judicare tale præceptum existere, & nos ipsos obligatos agnoscere ad rei executionem. Nam probatio illa vehementer movens ad ita credendum, dum non debilitatur probatione contrariâ, fundat judicium, firmum, absque prudenti hæsitacione de existentia præcepti. Ita ille. Similia habet Charlasius de opin. delectu c. 6. & 7. observans, quòd illi qui putant se divinâ lege non teneri, nisi quando clara omninò sibi videtur, nec peccatum à se vitandum, nisi certum sit, nec sufficere opinionem de illo probabiliorem, ut voluntariè peccasse censeantur; similes sunt homini cæco, aut penè cæco, qui rectam viam sequi nollet, aut fossam declinare, nisi cum eas clarè cerneret. Cæcus namque, vel quasi cæcus est omne genus humanum, post primi hominis peccatum.

CAPUT LXVII.

Decima-quarta ratio: quia doctrina illa inutile vel parum necessarium reddit, & languescere facit studium Theologiæ Moralis.

Cum finis Theologiæ Moralis sit scire, quomòdò formandi sint mores, & quomòdò unumquemque oporteat vivere, idque scire absque dubio utilissimum sit, & valdè necessarium: absurdissimam oportet esse doctrinam, quæ scientiæ tam utilis, tamque necessariæ studium inutile reddit, vel parum necessarium.

Quòd autem probabilitatis doctrina, hactenus impugnata, studium illius reddat penè inutile, vel parum necessarium, probatur 1°. quia ubi totus penè finis alicujus scientiæ æquè facile, immò faciliùs, & compendiosius obtineri potest absque illius studio, quàm cum illo, studium illius nec utile est, nec necessarium. Sed si ad rectè vivendum, & operandum, sufficit quæcumque opinio, etiam minùs probabilis de licito, cognita ut talis; totus finis scientiæ morali obtineri potest sine scientia morali (id est scientia veritatum moralium) adeoque sine studio illius, æquè facile, immò faciliùs & compendiosius, ac cum illo; per solam utique historicam cognitionem non veritatum, sed probabilitatum moralium, quæ longè faciliùs & compendiosius est scientiæ veritatum, minoreque indiget studio, nec tam magno ingenio, dummodo adit bona memoria. Cum ista namque historica cog-

nitione, Theologiæ tyro casus hinc inde controversos perinde resolveret, atque Magister sapientissimus. Quia ad eorum resolutionem videre sufficit Leandrum, vel Dianam, vel Escobarium, vel Busenbaum, atque ex ipsis scire circa istum casum opiniones esse hinc inde probabiles, id est pro utraque parte stare bonos, ut vocant, Casuistas, nec quidquam in contrarium ab Ecclesia definitum. Ad quod sufficit notitia purè historica, ex dictis Authoribus comparata. Ad summum proinde necessarium erit consulere Magistros pro casibus extraordinariis, ac planè rarissimis. Cùm ordinarii, & non ita rari apud prænominatos inveniuntur. Quisquis ergo Leandrum habuerit, vel Dianam, vel Escobarium, vel Busenbaum, seu alium Collectorem probabilium opinionum, casus omnes non omninò extraordinarios facile resolvere poterit absque profunda disputatione, vel operoso studio, & lectione aliorum Authorum.

802 2°. experientia docet, ab eo tempore quo minoris probabilitatis doctrina vulgaris esse cœpit, studium inquirendæ veritatis in rebus incertis, ad morum necessarium, in plurimis elanguisse, utpote qui intelligentes extare probabiles hinc inde opiniones, Authoresque pro & contra circa quocumque casus controversos, seque habere libertatem, quam lubet ex opinionibus illis sequendi, & secundum quamlibet alios dirigendi, necessarium non judicant laborare pro veritate ulterius assequenda. Quod sibi ferè accidisse narrat Eminentiss. Cardinalis de Aguirre in Præfatione ad tom. 1. Concilii Hispan. n. 31. hæc verbis: *Eò usque communi ferè sensu, aut præjudicio abductus, in Probabilismo, veluti in pulvino, molliter quiescebam: & plerumque studium meum (ita ingenuè fateor) suum erat in examinando potius, an aliquid esset probabile, quàm in vestigando, an esset verum. Detecta enim probabilitate, nullatenus dubitabam, me posse illud in praxi sequi, aut alius consulere. Unde & in Theologia strulenta, quam edidi Salmantica anno 1667. ludo 5. præsertim à num. 70. usque ad 98. tota mihi cura fuit in examinandis conditionibus opinionis, ab uno Doctore pio & docto tradita, adversus communem aliorum, necessariis ac sufficientibus, ut illa probabilis censeatur. Hoc enim semel statuo, non dubitabam, licitum esse ipsius usum, adhuc postquam Alexander VII. anno 1666. damnaverat hanc propositionem 27. Si liber sit alicujus Junioris, & Moderni, debet opinio censeari probabilis, dum non constet rejectam esse à Sede Apostolica, ut improbableem.*

803 3°. si probabilitas quæcumque sufficiat ad licitè securèque agendum, necesse non est ut, qui probabilitatem invenerit, se operoso studio fatiget ad veritatem inveniendam. Ad quid enim necesse est, ut ulterius se fatiget ad assequendam, vel propius attingendam notitiam veritatis, qui securum se reputat ductu cujuscumque probabilitatis? Neque enim ob aliud

necessaria est legis gnaritas (ait Sinnichius in Saule Exrege l. 1. §. 159.) nisi ut obtineatur benè agendi securitas; ac proinde per dictamen probabilitatis cessat necessitas exquirendi lumen veritatis.

4°. vel casus, quicumque occurrere poterit, facilis erit, vel difficilis? Si facilis, magno studio opus non est pro ipsius resolutione. Si difficilis, experientia docet, difficultatem ex eo provenire, quòd rationes suasibiles occurrant utrimque, ut habetur 1. Topic. c. 9. in princ. Statim ergo concipimus, casum illum utrimque probabilem esse, maximè habità notitià pro utraque parte bonos Casuistas stare. Conceptà verò probabilitate, necessarium non est studium ulterius pro attingenda veritate. Maximè cùm (secundum Caramuelem, aliosque Probabilistas) sufficiat scire, *Diana dixit*. Facillima proinde casuum etiam difficilium resolutio. Non sic tamen censuerunt Majores nostri. Si enim censuissent id sufficere, non usque adeò laborassent pro casuum difficilium resolutione, nec in eorum resolutione adeò timuissent à veritate aberrare, nec ejusmodi casuum resolutiones adeò periculosas existimassent, nec S. Thomas opusc. 37. cum timore & tremore Sapientiam invocasset, dicens: *Invoco Sapientiam, ne me errare permittat in periculum animæ meæ, & in laqueum aliorum.*

5°. vel historica cognitio probabilium de licito opinionum, quæ extant apud dictos Collectores, sufficit ad conscientias tutò dirigendas, in casibus omnibus, in quibus esse dignoscitur opinio probabilis, vel non? Si sufficit, scientia veritatum Theologiæ Moralis ad ejusmodi actiones dirigendas necessaria non est, inutiliterque eum in finem novi sine fine scribuntur, edunturque libri. Si non sufficit: igitur omnes probabiles opiniones non sufficiunt ad actiones dirigendas.

6°. inutilem esse (stante Probabilismo) laborem novos libros scribentium de rebus moralibus, circa quas Scriptores sciunt, vel supponunt probabiles hinc inde dari opiniones, amplius ostenditur ex eo quòd nullus istius laboris finis assignari queat. Vel enim scribunt ad ostendendum actiones controversas esse licitas, vel ad ostendendum esse illicitas? Si primum, in vanum laborant; cùm antecederent ad laborem suum, sciant vel supponant dari probabiles de licito opiniones, earumque omnium usum esse licitum. Si secundum, oleum operamque perdunt, ad id ostendendum: quia tamen probabilis ostendere queant falsitatem opinionum de licito, earum ostendere nequeunt improbabilitatem; supposità verò earum probabilitate, usum earum ipsimet usque adeò supponunt, & sentiunt esse licitum, ut, desuper interrogati, an spectatis omnibus, licitum sit illas & illas actiones ponere, respondere debeant licitum esse.

Ad quid ergo novos hac de re libros vel tractatus componere? ad quid edere? An ut opinio

opinio de licito reddatur probabilior? Sed ad quid ipsius ostendere probabilioritatem, si minor probabilitas æqualem dat agendi securitatem? An ut ostendatur ipsius veritas? Sed ad quid servit tam laboriosa ostensio veritatis, ubi æqualem securitatem præstat cognitio probabilitatis?

808 Inutile proinde, immò illicitum erit favorabiles impugnare opiniones, hoc ipso quòd cognoscuntur vel supponuntur esse probabiles. Neque enim utile vel licitum est, sanam & tutam impugnare, & velle destruere doctrinam, cognitam ut talem. Qualis (secundùm Probabilitatem) est omnis doctrina probabilis. Quo enim sine honestari potest impugnatio doctrinæ sanæ & turæ? An ut appareat ipsius falsitas? Sed si equidem sana & turæ sit, falsitas ipsius argumentis solùm probabilibus, non certis probata (secundùm eisdem Probabilitatem) nihil moribus nocet; sanitas verò multum prodest. Iniquum est autem (inquit laudatus Gonzales loco citato n. 109.) conari ad evertendam doctrinam, quæ nihil potest nocere animæ, & potest ipsi prodesse multum. Maximè cum falsitas illa, cum sanitate conjuncta, exiguum malum sit (utpote error solùm materialis) sanitas verò ingens bonum. Iniquum est autem, conari ad destruendam rem, quæ affert ingens bonum, ne inducat exiguum malum, v. g. impedire medicinam, sanitatem allaturam, propter exiguum malum, quod inducit simul cum ingenti isto bono.

CAPUT LXVIII.

Decima-quinta ratio: quia doctrina illa tollit studium orandi pro obtinenda cognitione veritatis, notitiaque divinæ legis.

809 Studiosè quærendam, à Deoque postulandam notitiam veritatis divinæ legis, Scriptura monet, Patres docent, ratio dicit. Pleni namque sunt Psalmi hujuscemodi supplicationibus: *Veritatem tuam doce me. Doce me justificationes tuas, &c.* Augustinus l. 1. contra Academic. c. 4. *Quisquis veritatem minus instanter querit, is ad finem hominis non pervenit.* Et epist. 6. *Omnes aut sumus, aut tenemur esse cives illius civitatis, cujus Rex & Imperator est veritas; ne simus ex alia, cui falsitas dominatur.* Et idipsum ratione probat S. Thomas 2. 2. q. 60. a. 4. ad 2. *quia verum est bonum intellectus, falsum autem est malum ipsius, ut dicitur 6. Ethic. Et idèd unusquisque debet niti ad hoc, ut de rebus judicet prout sunt.* Et hinc principium juris est, in iis quæ pertinent ad fidem, & bonos mores, tenere, maximè verò docere opinionem quamlibet falsam, est malum moraliter, & peccatum poenâ dignum ratione sui. . . nisi excuset ignorantia invincibilis. Ita omnes Doctores (inquit Esparza in Append. art. 224.) quia, quoad mores, quælibet opinio falsa, addit vel demit legi Dei: addit, si est stricta, &

falsa; demit si est larga, & falsa. Utrumque autem est prohibitum lege Dei.

At si quælibet opinio, etiam minus probabilis, etiam in concursu oppositæ longè probabilioris, sufficit ad conscientiæ securitatem, sufficit ad morum directionem; studiosè ergo quærenda non est veritas. Non enim veritatem studiosè quærit, qui, relicta opinione longè verisimiliori, oppositam falsissimam eligit. Nam eo ipso convincitur non quærere, nec eligere ejusmodi opinionem propter veritatem. Quisquis enim opinionem propter veritatem eligit, eam non eligit, in qua majora videt indicia falsitatis, sed in qua majora videt indicia veritatis. Eligit proinde probabilioram, non minus probabilem, agnitam ut talem.

Si secundùm doctrinam illam Probabilitatum studiosè quærenda non est veritas; nec studiosè à Deo est postulanda. Neque enim ad aliud necessaria est notitia veritatis, nisi ad hoc ut benè agendi securitas obtineatur. Si igitur hæc obtineatur per quamcumque probabilitatem, cessat finis studiosè inquirendi cognoscendique veritatem. Ut enim dixi capite præcedenti, quorsum se fatigabit, à Deo postulando notitiam veritatis, qui securum se credit ductu cujuslibet probabilitatis?

CAPUT LXIX.

Decima-sexta ratio: quia doctrina illa nata est infinis bellis, dissidiisque, totum turbare mundum, per latissimum probabilitatis usum.

PROBatur, quia visum est Tamburinol. 1. 812 in Decal. c. 3. §. 4. stante probabilitate de jure, quemlibet Regem contra alium bellare posse; èd quòd cuique liceat probabilem sequi opinionem, probabilioram relicta. Et idem visum est Sancio in select. disput. 44. n. 57. & seqq. tamen (inquit) alter sit in possessione. Per consequens opinio ipsorum probabilis est secundùm principia Probabilitatum. Quia juxta Sanchez l. 1. Summ. c. 9. n. 7. Layman l. 1. tr. 1. c. 5. §. 2. n. 6. Georgium de Rhodéz disput. 2. de act. hum. q. 2. sect. 3. & alios, unius Authoris docti & pii auctoritas sufficit ad opinionis probabilitatem. Quod sic probat Caramuel Theol. fundam. pag. 137. *Communis Theologorum sententia ad probabilitatem postulat quatuor Auctores, in re, quæ à multis tractatur: in hoc enim saltem omnes conveniunt, quòd opinio quatuor Auctorum sit probabilis. Sed contra ego hæc rationem efformo, quæ solutione hucusque caruit. Quidquid testantur quatuor Auctores, est probabile. Sed ad probabilitatem non requiri quatuor Auctores, quatuor testantur; imò viginti, aut plures. Ergo opinio unius Auctoris sufficit.*

Siquis dicat hoc non procedere, quando ex opinione unius vel quatuor Authorum magna sequuntur inconvenientia, sive pericula & damna, sicut ex illa de bello opinione,